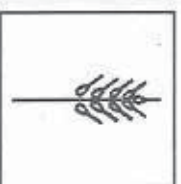

België - Belgique
P.B.
3960 BREE
12/2573

erica

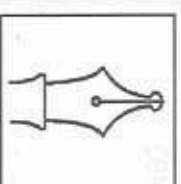
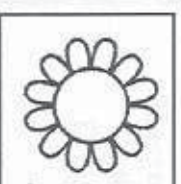
driemaandelijks contactblad
van de werkgroep
limburgse natuurgidsen v.z.w.

Janssens Jos

Dijf Antenstraat 59

3500 Hasselt

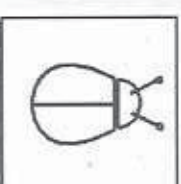
maart 2000

dit is nummer 1
van de 28e
jaargang

verantwoordelijke uitgever:

T. Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3680 Opoeteren

kantoor van afgifte
Bree 01

ERICa

28 e jaargang nr 1
Lentenummer 1999
van de Werkgroep
Limburgse Natuurgidsen VZW
Lid van Natuurbeschermingsactie
Limburg (NAL)

Voorzitter: Leo Thomassen
Velmerlaan 12
Velm St.-Troiden
Tel: 011/688811
e-mail: leo.reinhilde@pi.be

Secretaris: Jos Janssen
Dijf Antenstrat 59
3500 Hasselt
Tel: 011/27 06 73

CVN-Limburg: Groene Huis Bokrijk
tel: 011/265482
011/265486

Tijdschrift Erica

Samenstelling: Theo Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3680 Opoeteren
Tel: 089/86 43 54

e-mail: Theo.Dreesen@village.uu.net.be
Ledenadministratie: Cécile Ulenaers
Steenweg op Linde 66
3990 Peer
Tel: 011/79 13 84

Abonnementen:
200 fr te storten op
235-0010248-75
v/d Limburgse Natuurgidsen

Vooraaf

Eerst en vooral welkom aan onze nieuwe lezers, abonnees en cursisten. Wij hopen dat dit blad zal bijdragen om U thuis te voelen in de kring van de Limburgse Natuurgidsen.

Toen Theo, onze onvolprezen hoofdredacteur, op de bestuurvergadering van 16 februari, mij vroeg om een artikel te schrijven voor Erica, was ik mij er niet onmiddellijk van bewust dat binnen enkele weken ons blad moest verschijnen en dat dus de lente voor de deur staat.

Toch moeten wij eerst nog even terug kijken naar onze feestvergadering van 08 januari in Zonhoven. Wij waren tevreden met de opkomst van 82 natuurgidsen. Wij waren ook vooral tevreden met de organisatie en het programma. Onze dank daarvoor aan Guido en Marcel. Ook onze dank aan Lily en Tom voor de presentatie van- en de wandeling in het Vijvergebied Midden-Limburg. De afwezigen hebben andermaal een fijne activiteit gemist.

Nieuws is dat onze Provinciale CVN Medewerkster, Els Bijneus aangesteld werd als Landelijke Medewerkster. Zij verlaat haar post in het Groene Huis en zal voortaan op de hoofdzetel van het CVN in Antwerpen te bereiken zijn. Dank U Els voor de medewerking. Ondertussen zijn het CVN en wij op zoek naar een nieuwe Provinciale Medewerker.

Naar de toekomst toe zijn er natuurlijk weer de cursussen Natuur-in-Zicht, Natuurgids en de Vormingscursussen die door de Werkgroep georganiseerd worden. In de vorige editie reeds ontving U daarvan een overzicht. Wij stellen vast dat er dit jaar wat minder belangstelling is voor de cursussen natuurgids. Misschien kan wat publiciteit van onze natuurgidsen zelf, vanuit hun eigen ervaring, daaraan wat verhelpen.

Een speciale oproep zouden wij willen doen om zo veel mogelijk deel te nemen aan de Vormingscursussen. Gedreven gidsen staan vrijwillig ter beschikking om ons op een aangename manier kennis over allerlei aspecten van de natuur bij te brengen. Het is doorgaans in open lucht, en dus gezond ook nog.

Nog een oproep wou ik doen om de "Groene Formulieren" met Uw activiteiten van vorig jaar in te vullen en mij op te sturen. Ik ontving tot nu toe slechts 10 % van de formulieren. Een speciale vermelding wil ik U hierbij toch vertellen. Van Marleen Akkermans ontving ik het formulier al in-gevuld terug vooraleer ik zelf Erica ontvangen had. Als dat niet snel is!

En nu snel naar de lente en met veel enthousiasme de natuur in.

Leo.

Vormingscursussen 2000

Het is lente en dat zullen we geweten hebben, tenminste als het aan de vormingsactiviteiten ligt. Vanaf 1 april heeft bijna elke week een nieuwe bijscholingscursus of een studie-avond plaats. In het programma komen alle aspecten van de natuur aan bod. In dit voorjaar gaat de aandacht voornamelijk naar de planten in al hun soortenrijkdom. Daarnaast is er ook de traditionele geologische uistop, de vroege vogels, de amfibieën en als uitschieter de nachtvlinders. Wat ook julle interessepunt is, het zit ertussen. Maar misschien kan men van de gelegenheid gebruik maken om een nieuwe tak van de natuurstudie te ontdekken?

Cursus 3

Maasvallei

In deze voormiddagwandeling wordt er in de Maasvallei kennis gemaakt met een landschap in volle ontwikkeling: De Hochter Bamp. Dit natuurgebied, geopend in 1993, is 40 ha groot en ontstond na de ondiepe grindwinningen van de voorbije decennia. Men vindt er vooral planten en diersoorten die aan een wisselende waterstand zijn aangepast. Vermeldenswaardig zijn: kwartelkoning, buidelmee, kwak, visdiefje, meerkikker, hartgespan en wilde marjolein. Het gebied wordt beheerd door de Stichting Limburgs Landschap en de Nederlandse stichting "De Ark", dit met de steun van een kudde konikpaarden en Gallowayrunderen.

Samenkomst: 9u00 aan de kerk van Neerharen, einde 12u.
Gids is Armand Janssen.

Maasvallei
zo 2 april
9 u kerk Neer-
haren

Cursus 10

Geologie

Een tocht langs:
Krijtgroeve van Lixhe
Alluviale Maasvlakte
Steengoed Maseik

De geologische uistop van dit jaar gaat door in de provincie Limburg zelf. Frans en Paul vonden dat de geologische kennis over onze provincie weer eens aan een opfrisbeurt toe was. Het wordt een dwarsdoorsnede van onze gouw van zuid naar noord.
Frans Keijers schreef een korte inleiding

Geologie
zo 9 april
8u30
afrit 32
Genoelselderen

De ondergrond van Droog Haspengouw in Zuid Limburg en Luik is opgebouwd uit dikke pakketten van krijtgesteenten uit de Krijtperiode. Deze poreuze krijtlagen zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor het uitzicht van het Haspengouwse landschap met zijn droge dalen en golvend karakter, zijn fauna en zijn flora.
Samen met de bovenop liggende eolische lössafzettingen maken zij Droog

Haspengouw tot wat het altijd, reeds in het Neolithicum, is geweest: een rijke landbouwstreek met uitgestrekte akkers en holle wegen, waar de bebossing reeds vroeg in de historie, is moeten wijken voor de landbouw, omwille van de rijke bodem.

Tevens is het; krijtgesteente eeuwen lang een belangrijke grondstof geweest voor de bouw van huizen en kerken. Denk aan de speklagen in de boerderijen van Haspengouw en denk aan de basiliek van Tongeren en zie ook onze geologische wandeling in Maaseik. Tegenwoordig zijn de lagen een gretige prooi voor de cementindustrie. De aanwezige silexlagen in deze sedimenten tonen zowel geologisch als historisch een interessant aspect van dit krijt in onze streken. Laten we de fossielen niet vergeten: Zee-egels, Belemnieten, Ammonieten, Bryozoa, Mosasaurus (!)... Genoeg redenen om de groeve in Lixhe eens onder de loep te nemen.

Daarna zakken we stroomafwaarts langs de Maas af naar Stokkem, Dilsen en Heppeneert, waar de Holocene Maas en haar huidige perikelen aan bod zullen komen. Het slot van de uitstap zullen we besteden aan een korte geologische wandeling in de stad Maaseik. Het verhaal van bouwstenen in gebouwen en monumenten moet een bescheiden bijdrage leveren tot de kennis van het ontstaan, de aard en de herkomst van ge-

steenten.

We hopen dat het u allemaal een beetje aanspreekt, stof tot discussie is er bij de vleet, daarvoor moet je het niet laten.

Geologie leert ons het eigen bestaan te relativeren en meer belang te hechten aan de waarde en schoonheid van onze blauwe aarde en haar indrukwekkende en verrassende geschiedenis, waar we deel van uitmaken. Laten we ons deeltje niet onderschatten, maar ook niet overdrijven.

Tot ziens,

Frans en Paul

Opgelet !!! Deze geologische uitstap is in principe, dus bij voldoende aantal deelnemers, een rondrit per autobus. De prijs bedraagt 350 BEF. Wie meewil moet op voorhand inschrijven, en liefst voor 31 maart. Dit kan door **dringend** eerst te telefoneren naar Chris Marnette, liefst na 17 uur. (tel 011/314979), en daarna pas te bellen. Vertrek te 8u30 aan het bekende café -frituur 'het Meiklokje' aan afrit 32 te Genoelselderen, langs de baan Tongeren - Maastricht.

Meebrengen: picknick, laarzen, kijker, loep.

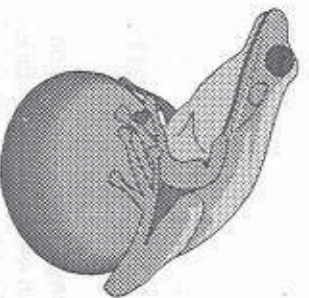
Cursus 8

Amfibieën

Amfibieën
zo 16 april
9 u
Koersel Kapel

In deze prille lente is het moment weer aangebroken dat de plastic afrasteringen geplaatst worden en dat op donkere regenachtige avonden de vrijwilligers op pad gaan om deel te nemen aan wat men gewoonlijk 'padden-overzet' noemt. Maar in feite zou men beter spreken over amfibieën-overzet' omdat het gamma aan getransporteerde diertjes veel uitgebreider is dan de *buffo buffo*. Sinds jaren worden de statistische gegevens van deze overzettes in de provincie verzameld en bijgehouden. Samen met de veldwaarnemingen van de laatste 23 jaar vormen zij de basis van de 'Limburgse herpetologische atlas' die eind vorig jaar het licht zag.

Van de 18 waargenomen soorten staan er 12 op de rode lijst, d.w.z. dat hun aantal er zorgwekkend op achteruit gaat Van twee soorten die voor 1990 hier nog voorkwamen, nl. de geelbuikvuurpad en de vuursalamander, wordt aangenomen dat ze in onze provincie uitgestorven zijn. Uit de gegevens van de herpetologische atlas blijkt dat Limburg erg belangrijk is voor

het huidige en toekomstige voorkomen van inheemse amfibieën en reptielen in Vlaanderen. Voor sommige soorten zoals de boomkikker, de knoflookpad en de vroedmeesterpad, zal de Limburgse situatie bepalend zijn voor het overleven van de soort in Vlaanderen.

Omdat nog steeds geldt dat onbekend onbemind is, moet er dringend iets aan onze kennis van amfibieën gedaan worden. Ignace Schops, voorzitter van de amfibieënwerkgroep van Likona, was ook eindredacteur van de atlas. Hij is tevens onze gids op deze excursie..

Samenkomst: 9 uur aan Koersel-Kapelleke, einde 12 u
Meebrengen: laarzen, kijker, gids.

De andere vormingscursussen in een notendop:

Cursus 11
zo 30 april

Voorjaarsbloeiers in Elslo
De weelde van een voorjaarsbos moet men elk jaar gezien hebben.
Opgelet! De samenkomst voor deze uitstap is NIET om 8u30 aan de carpoolparking van de E314, maar WEL om 9 uur aan de parking van het kasteel te Elslo (beneden). De gids is Roger Schoebben.

Cursus 12
zo 14 mei

Vroege vogels
Zoals gewoonlijk moet je vroeg uit de veren om vogelgeluiden waar te nemen. Rik Libot verwacht ons om 5 uur op de parking van 'De Maten' in de slagmolenstraat te Genk. Einde : 8 uur.

Cursus 9
za 27 mei

Bomen in het park
Christophe Vanderlinden verwacht ons op de parking van het kasteel Vilain XIII te Leut te 9 uur. **Opgelet!** Dit is een zaterdag.
Leut is een deelgemeente van Maasmechelen en ligt ten noorden van Eisden, te bereiken via Rijksweg N78. Het oorspronkelijke kasteel Vilain XIII bestond reeds in de 12e eeuw. Het huidige rococokasteel is uit de 18 eeuw. Het kasteelpark heeft een merkwaardige verzameling oude bomen en een grote variatie aan typische Maasvegetatie.

Cursus 16
zo 28 mei

Kalkgrasland
2-deelig bezoek aan de St.Pietersberg met voornamelijk aandacht voor de orchideeën. Er is een voor- en een namiddagwandeling, met telkens verzamelen aan de kerk van Kanne, respectievelijk om 9 en 13u30.

Cursus 7
vrijdag 2 juni

Plantendeterminatie
Studieavond in het Groene Huis te Bokrijk van 19u30 - 22u30 met als onderwerp grasachtigen: grassen, zeggen, russen,...
Leiding heeft Bert Berten.

Cursus 17
zo 4 juni

Grasland
Determinatie van gewone grassen in het veld, met name in het Schuylens Broek. Samenkomst 9 uur aan de kerk van Schuilen. Gids: Leo Thomassen.

Cursus 13
zo 18 juni

Wegbermen
Ongeveerlijk vat een soortenrijkdom een juist beheerde wegberm kan bevatten. Lily Gora en Bert Berten zijn de gidsen. Vechmaal kerk om 9 uur.

Noteer ook reeds: Nachtvlinders op zaterdag 24 juni

Water- en oeverplanten op zondag 25 juni

Opgelet !

De plantendeterminatie gepland voor 21 april in Het Groene Huis gaat NIET door, maar wordt vervangen door een cursus over autochtone bomen en struiken in september.

Achteraf bekeken

Jaarvergadering van de Limburgse natuurgidsen in Zonhoven

Deze eerste jaarvergadering van het nieuwe (sic) millennium werd opgevat als een feestvergadering voor alle leden van de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen d. w. z. alle natuurgidsen van Limburg. Zoals andere jaren waren er op 8 januari weer zo een zeventigtal opgedoken in Zonhoven, parochie Terdonk. Uiteraard de trouwste.

Leo Thomassen, voorzitter, opende vergadering en gaf enige uitleg bij de structuur van de organisatie van de natuurgidsen in onze provincie. Er is een plan om de algemene vergadering wat uit te breiden. Er worden hiervoor gegadigden gezocht. Het lidmaatschap zal in de toekomst samenvalen met het abonnement op Erica. Ook stelde Leo een verzekering voor natuurgidsen in 't vooruitzicht. Deze zou lichamenlijk letsel en burgerlijke aansprakelijkheid omvatten. Tenslotte schetste hij eventjes de activiteiten nl. de cursussen "Natuurinzicht", waarvan er dit jaar 4 voorzien zijn, nl. in Nieuwenhoven (Sint Truiden), Kiewit (Hasselt), Neerpelt en Heusden-Zolder. Bij deze gelegenheid liet de voorzitter weten dat kandidaten om cursussen "Natuurinzicht" te organiseren zich steeds mogen melden.

De twee andere luiken van de activiteiten liet Leo door andere personen behandelen. Als eerste kwam Hugo Vanderlinden aan bod. Hij verzorgt dit jaar reeds voor de negentiende keer de inrichting van de cursussen natuurgids. Er zullen er in 2000 alvast twee nieuwe starten: nl. een op 5 februari in het Groene Huis in Bokrijk en een op 7 februari in het bosmuseum Gerhagen in Tessenderlo. Hugo wist te melden dat er in het voorbije jaar 29 nieuwe natuurgidsen gediplomeerd zijn, nl. 16 van de cursus in Bokrijk en 13 van de cursus in Herk-de-Stad. Deze cursussen staan op een kwalitatief hoog peil. Dat is te danken aan de uitstekende lesgevers. Overigens deed Hugo een oproep voor meer lesgevers en begeleiders voor deze cursussen. Verder vroeg hij voor de cursussen natuurgids wat reclame te maken.

Chris Marneffe kwam vervolgens naar voor met het derde luik, nl. de vormingsactiviteiten. In feite is het een vorm van bijscholing. Het is goed te weten dat deze initiatieven open staan voor alle natuurgidsen. De gegevens hierover worden regelmatig meegedeeld in Erica. Veel van deze bijeenkomsten worden samen met de LIKONA-werkgroepen georganiseerd.

Na deze inleidende uiteenzettingen was het tijd voor de hoofdbrok: "Het Vijvergebied Midden-Limburg", behandeld door Lily Gora (uitleg) en Tom Verschraegen (dia's). Vooraf, en buiten programma, wist Guido Pirrotte van Zonhoven ons te vergasten op de historie van het betreffende vijvergebied. (Guido verdient overigens een pluim daar hij voor de concrete regelingen ter plaatse voor deze dag heeft gezorgd.) Het werd een belangwekkende inleiding op de inhoudelijke toespraak die zou volgen.

Met behulp van dia's bracht hij inzicht bij over wat zich in dit moerasig gebied tijdens de voorbije eeuwen heeft afgespeeld. Men heeft daar inderdaad heel wat omgewoeld en herschikt eer men tot de huidige toestand van het vijvergebied is gekomen. Reeds in de vijftiende eeuw was er sprake van vijvers. Daarna hebben de abdij van Herkenrode en de heren van Vogelzang een grote rol gespeeld in de uitbouw van de viskweek die tot op onze dagen bestaat. In heel het gebied zijn er ooit veel schansen aangelegd voor de arme boeren die regelmatig door legerbenden geterroriseerd werden. Hiervan zijn nog sporen te vinden. Een ander bekend spoor de z.g. "paalsteen" markeerde de grens tussen het gebied waar de Zonhovenaren

mochten opereren en het domein toegevoegd aan de Hasselaren. Het gaat hier over "gemene gronden", d.i. met een gemeenschappelijk gebruik voor de bevolking. Ook werd in dat gebied ooit ijzererts gewonnen en na WO 2 werd er begonnen met de uitbouw van de recreatie rond bepaalde vijvers.

Vermeldenswaard is zeker dat de Wielewaal vanaf 1970 in deze streek actief geweest is. Deze inleiding kwam goed te pas bij de kundige uitleg van Lily Gora over de ingrepen in dit 2000 Ha groot vijvergebied. "Natuur", onderafdeling van AMINAL, laat gedurende een bepaalde periode twee krachten werken aan de herinrichting van het gebied in het kader van de uitbouw tot "ecologisch impulsgebied". Dat zijn de twee personen die deze uiteenzetting verzorgen: Lily en Tom, gehuisvest in het Zonhovens gemeentehuis en met tel: 011/81. 05. 34. Het is uiteindelijk de bedoeling te komen tot veel meer "gemene gronden" (zie het historisch deel) d. i. men wil geleidelijk meer vijvergebied "de-privatiseren". Tot nu toe zijn 53 ha bezit van "Natuur".

Verder worden in het gebied Kolberg reeds ongeveer 100 ha beheerd door "Bos en Groen", een ander onderdeel van AMINAL, maar met een verschillende werkwijze. In feite is het grootste gedeelte dus in privé-handen; er zijn o. a. nog een viertal viskwekers. Men tracht goede maatjes te zijn met deze mensen om toch nog wat te verkrijgen op het gebied van een verantwoorde herinrichting van het gebied. Zij moeten wel al rekening houden met de bestemming van heel deze regio tot E. G.-vogelrichtlijn-gebied. Maar er zou een wetswijziging moeten komen om concrete resultaten te bekomen, daar dit niet goed blijkt te werken.

Het boeiendste van de uiteenzetting van Lily Gora was wat de mensen van "Natuur" concreet ter plekke in deze regionen uitvoeren. Daarvan kon de vergadering volop genieten. Men tracht het riet terug in te voeren, daar het een gunstige biotoop is voor ettelijke vogelsoorten o. a. roerdomp, ijsvogeltje. Op vele plaatsen zijn de oevers van de visvijvers te steil hellend en met bouwpuin versterkt, omwille van de bereikbaarheid voor de viskweek. Idealer is een zacht glooiende oever. Ook zijn vele vijvers vegetatieloos, wegens de ingrepen voor de viskweek. bijv. worden er soorten gekweekt die voortdurend door de modder kruipen en zo het water troebel maken.

Ook kan men wel van de kwekers bekomen om vijvers een tijdlang droog te laten staan. Dan komt

er al snel een wonderlijk plantenkleeft te voorschijn met o. a. diverse zeldzame soorten weegbree. Op bepaalde plaatsen gaat "Natuur" over tot het graven van poelen. Er worden rietkragen ingevoerd waar het maar kan: door planten, zaaien en verplanten. Men heeft een strijd te leveren tegen de muskusratten. Er is ook al een bepaald ras paardjes ter plaatse gebracht voor begrazing. Het doel van al deze bemoenissen is te komen tot veel meer horizontale en verticale variatie: hooilandvegetatie, moerasvegetatie, open water, enz. Het hele gebied dient heringericht te worden op basis van een hydrologische studie die nu bezig is.

De economische activiteit n.l. de viskweek is een belemmering voor de uitbouw van het gebied tot ecologisch impulsgebied. Voorlopig heeft men er rekening mee te houden. Anderzijds zal men in de toekomst het gebied deels voor de burgers moeten openstellen. Dat dient met grote voorzichtigheid te gebeuren. Men denkt het publiek wat te gunnen door bijv. uitkijkstorens, info-borden e. d. Na deze uiteenzetting, overvloedig geïllustreerd met dia's, werden nog enkele vragen gesteld door de deelnemers, om tot een nog beter begrip van de situatie te komen. In de namiddag zou er inderdaad een wandeling doorgaan juist in het besproken vijvergebied.

Het middagmaal werd zoals ieder jaar door ieder op prijs gesteld. Er waren nu andere personen mee begaan. Voor het eerst heeft Marcel Beutels met zijn ploeg gezorgd voor de organisatie van de soepen broodmaaltijd. Zeker een proficiat voor dit toch wel omvangrijke werk!

Na de middag werd er zoals gepland gewandeld in het vijvergebied dat in de voormiddag zo grondig besproken werd. De deelnemers splitsten zich in drie groepen die door het gebied trokken onder leiding van de gidsen Lily, Guido en Jan, ieder kon er zich van vergewissen dat de viskwekers voor stevige oevers rond de vijvers gezorgd hebben.

Het plan van "Natuur" bestaat erin terug te gaan naar de oorspronkelijke toestand van het moerasig gebied en de oevers af te bouwen en licht te laten glooien. Dat vraagt echter nog een (te ?), zie de discussie) grondige ingreep. Zo kwam het einde van de vruchtbare vergadering. Of toch niet helemaal, want velen hielden eraan nog een tijdje na te keuvelen bij een pint.

Jos Janssens.

KEVERS - donderdag 24 februari 2000

Lesgever: Luc Crèvecoeur
Deelnemers: 12

Ra, ra ... Je komt ze overal tegen en toch zijn het geen ... Hollanders?

Dan moet het wel over kevers gaan. Inderdaad die donderdag zou Luc onze interesse proberen te wekken voor het kevervolkje.

Daar waar er in België een 150-tal broedvogels voorkomen, 1200 verschillende planten groeien komen er een 4000 soorten kevers voor. Het was dan voor Luc een hele opgave om de deelnemers de keververscheidenheid te leren kennen, enkele van de 130 families bij te brengen en de ecologie en biotopen van enkele bekende kevers mee te geven.

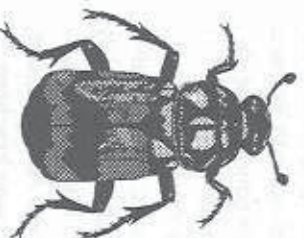
Het werd een boeiende avond waarbij wij niet alleen kennis maakten met de meest uiteenlopende kevervormen en -kleuren maar ook mochten gebruik maken van de modernste technische apparatuur die het Groene Huis rijk is.

Zeeland 6 februari 2000

De inrichters waren een beetje overrompeld door het grote aantal Zeeland-liefhebbers: 62 mensen stonden er om half acht in Lummen. Gevolg was dat er twee wagens ingeschakeld werden om de vogelaars richting Zeeland te brengen.

Het werd geen Zeeland-dag der grote dagen. Hoofdoorzaak hiervoor is de kwakkelwinter waardoor het merendeel van de normale overwinteraars ergens in Denemarken of Noord-Duitsland bleef hangen. Het was die dag ook niet snijgend koud, zoals een winterse dag in Zeeland behoort te zijn.

Maar daarom niet getreurd, Rik Libot loodste ons op zijn onnavolgbare wijze door het Zeeuwse landschap. Hij toonde ons het intieme, maar vrij uitzichtloze, leven van de oester in de haven van Yerseke, laveerde met de bus over smalle polderwegen, baggerde door het slik van de Oosterschelde te Kattendijke, en genoot samen

Mits een binoculair en een LCD projector kon iedereen de kleinste details (tot door Luc uitgeprepareerde geslachtsorganen van kevers) op een groot scherm waarnemen.

Ziehier enkele besproken families: Loopkevers (360 soorten in België!), Waterkevers, Mestkevers, Doodgravers, Kortschildkevers, Melkevers, Wekschildkevers, Kniptorren, Lieveheersbeestjes, Diefkevers, Oliekevers, Zwartlijven (hiertoe behoort de meeltor), Vliegende herten, Boktorren, Haantjes, Houtkevers, Snuitkevers, ... en zo kunnen we nog even doorgaan.

Is je interesse ook maar heel even gewekt, kom dan mee op een van de openluchtexcursies. Er zal een gevleugelde wereld voor je open gaan!

Marleen

met ons allen van de warme soep en de borrel in Wolphaartsdijk.

In de namiddag leidde Rik ons langs de vogelshow aan het Veerse Meer, over de dijken van de Flauwersinlaag en besloot met een wandeling in de uitgestrekte duinen van Westenschouwen.

De vogels van vroegere jaren waren er niet allemaal, maar van de meeste soorten die een normale Zeelandreis oplevert, waren er toch enkele exemplaren present. We konden dus tevreden naar huis, de busreizigers tenniniste. Anderen

maakten van de gelegenheid gebruik om de oesters en andere schaaldieren op een alternatieve manier te gaan bestuderen.

TD

Naturgidsen 1999

Zaterdag 4 december was de bekroning voor 29 mensen die de eindmeet behaalden van een van de cursussen voor naturgids in 1999. Door omstandigheden was de eindzitting verplaatst van de bovenzaal van het kasteel, naar een zolder van het Koetshuis in Bokrijk, maar dat kon de vreugde niet temperen. Als compensatie liet de verantwoordelijke van de provincie de receptie al beginnen voor de eigenlijke zitting.

Er waren de gebruikelijke toespraken en veel welgemeende goede raad. Voorzitter Leo vond dat de investeringen die de provincie doet niet nutteloos is: 29 mensen zijn bereid om anderen in de natuur rond te leiden en hun respect voor de natuur bij te brengen. Guido Vansteenbergen pleitte voor zelf de natuur te blijven intrekken voor de nodige natuurbeleving, en voor het uitdragen van het engagement in alle geleidingen van de maatschappij. Nieuwbakken gedeputeerde Johan de Turk stelde vast dat onder invloed van de groene jongens er in onze maatschappij veel ten goede veranderd is en nodigde de nieuwe gidsen uit om hun plaats te vinden in de bestaande provinciale structuren als Likona en Limnet.

Daarna volgde de diploma uitreiking en ging men gewoon verder met de receptie, zij het nu met de nodige lekkernijen.

De lijst van de gediplomeerden volgt hierna:

Gediplomeerden Herk-de-Stad

99/01 Briers Sara	De Willemman 36	3510 Kermt Hasselt	011/251545
99/02 De Cort	Tassinstraat 37	3300 Tienen	
99/03 Dekinder Rudy	Petermanstraat 14	3583 Paal	011/421812
99/04 Eykens Jos	Korpestraat 8	3540 Donk Herk-de Stad	
99/05 Frederix Paul	Ijzerveld 16	3550 Heusden-Zolder	011/420196
99/06 Genoe Beatrijs	Pamelenstraat 18	3380 Bunsbeek	016/770653
99/07 Hermans Luc	Zoutbrugstraat 13	3540 Herk-de-Stad	013/551753
99/08 Liefsoens Wim	Kannaertstraat 66	3512 Hasselt	011/592886
99/09 Pawlowski Richard	Naalderstraat 8	3550 Heusden-Zolder	011/574970
99/10 Peters Georges	Meeuwerweg 23	3530 Houthalen-Helchteren	011/525513
99/11 Tilkin Diane	Tassinstraat 37	3300 Tienen	016/822835
99/12 Vanhees Rudo	Vanarenbergstraat 15	3540 Herk-de-Stad	
99/13 Vanoppen Maurice	Zandhoefstraat 41	3582 Koersel	011/436308

Gediplomeerden Bokrijk 2000

99/14 Braeken Gert	Denappelstraat 10	3670 Meeuwen-Gruitrode	089/471998
99/15 Capiau Alain	St. Amandusstraat 21	3724 Kortesseem	012/392550
99/16 Cortouts Valerie	Sepulkrijnenlaan 67	3500 Hasselt	011/271835
99/17 Defoort Marie-Rose	Putstraat 3	3945 Ham	013/664824
99/18 Gabrilijs Koen	Echellaan 12	3740 Bilzen	
99/19 Hermans Johan	Gieterijstraat 103	3600 Genk	089/386323
99/20 Lemmens Marcel	Hoefstadstraat 84	3600 Genk	089/356057
99/21 Meyers Ludo	Vierboomstraat 6	3680 Neeroeteren	
99/22 Neyens Jannie	Boneputstraat 40	3960 Bree	089/452594
99/23 Philips Mieke	Pater Adonsstraat 8	3500 Hasselt	011/271080
99/24 Piras Dina	Voedingsstraat 11	3630 Maasmechelen	089/763780
99/25 Spelmans Robert	Hasseltsebaan 112	3940 Hechtel	011/734487
99/26 Stinckens Martin	Tabaartstraat 34	3740 Bilzen	089/413281
99/27 Uitterhagen Edgard	Eikelendreef 6	3582 Beringen	
99/28 Van Dingenen Rene	Populierenstraat 1	3990 Peer	011/633862
99/29 Vanvoorden Joost	Sepulkrijnenlaan 56	3500 Hasselt	011/272249

Cursus Natuurgids

Op dit ogenblik zijn er in Limburg 4 cursussen natuurgids bezig, met in totaal 72 cursisten. Men kan het zich nauwelijks voorstellen, maar Hugo speelt het klaar om praktisch op iedere les aanwezig te zijn. Fenomenaal wat die man presteert!

Om ieder in de gelegenheid te stellen een of andere les als opfrissing bij te wonen volgt hier het programma van de verschillende cursussen:

Stokkem (donderdagavond)

- 23 maa Les milieubeleid. Steven Beyen
- 30 maa les methodiek, bespreking wandeling. Jan Vanhoof.
- 6 apr Les biotopen: uiterwaarden van de Maas. Bertie Vanderlee.
- 15 apr Excursie: voorjaarsbos Eliso. Roger Schoebben en Florent Van Brabant.
- 22 apr Excursie: kleine landschapselementen. Bertie Vanderlee.
- 29 apr Excursie: vogels waarnemen op grindgaten. Jan Gabriëls. (5u30 - 9u00)
- 4 mei: Les dieren: Amfibieën (A.. Vandesande). Les Planten: grassen en mossen (H. Vanderlinden)
- 11 mei: Les dieren. Felix Baeten, Ormer Jamaer.
- 18 mei Excursie: praktijk determineren van planten opp de Maasdijk te Stokkem.
- 27 mei: Excursie: Voerstreek en zinkflora. (autobus). Chris Marnette, H. Vanderlinden, Rik Palmans.
- 8 jun Excursie: Mechelse Heide
- 15 jun: Les: Engagement van de natuurgids, evaluatie cursus. Leo Thomassen.
- 24 jun Excursie Hoge Venen, kaart en kompas, Schwalmvallei. (autobus)

Cursus Bokrijk (donderdagvoormiddag)

- 23 maa Excursie: park in de winter. René Martens en Tony Mevisch
- 30 maa Les milieubeleid. Steven Beyen
- 6 apr Excursie (facultatief): natuurreservaten bij Han-sur-Lesse
- 13 apr Excursie: voorjaarsbos Eliso. Chris Marnette, Hugo Vanderlinden en Florent Van Brabant.
- 20 apr Excursie: praktijk determineren van planten.
- 27 apr Excursie: vogels waarnemen in de natuur. Jan Gabriëls.
- 4 mei Excursie ecologie: het Wilk, Bokrijk. Bertie Vanderlee.
- 11 mei Excursie: kleine landschapselementen. Jan Stevens.
- 18 mei Les dieren: Amfibieën (A.. Vandesande). Les Planten: grassen en mossen (H. Vanderlinden)
- 27 mei Excursie: Voerstreek en zinkflora. (autobus) Rik Palmans, Jean Vangrinsven.
- 8 jun Excursie de Maten Genk. Willy Peumans en Florent Vanbrabant.
- 15 jun Les: Engagement van de natuurgids, evaluatie cursus. Leo Thomassen.
- 24 jun Excursie Hoge Venen, kaart en kompas, Schwalmvallei. (autobus)

Cursus Bokrijk (zaterdagvoormiddag)

- 25 maa Les biotopen: beekdal. Michel Broekmans
- 1 apr Excursie geologie per autobus.
- 8 apr Les dieren: amfibieën (A. Vandesande). Insecten (Jo Jolling)
- 9 apr Excursie (facultatief): natuurreservaten bij Han-sur-Lesse
- 15 apr Les dieren: vogels. Jan Gabriëls
- 22 apr Excursie: voorjaarsbos Eliso. F Van Brabant, Jean Vangrinsven, Luc Vanoppen.
- 29 apr Excursie: vogels waarnemen in de natuur. 5u30 Rik Libot.
- 6 mei Les planten: systematiek, voortplanting, grassen, mossen. Lily Gora
- 13 mei Excursie beekdal A-beek. Michel Broekmans.
- 20 mei Excursie: Voerstreek en zinkflora. (autobus) Rik Palmans, Marcel Beutels.
- 27 mei Excursie determineren van planten
- 10 jun Excursie: methodiek, spreken. Chris Marnette, Hugo Vanderlinden.
- 17 jun Les biotopen: bos en heide. Roger Schoebben.

1 jul Excursie Hoge Venen, kaart en kompas, Schwalnvallei. (autobus)

Cursus Tesslerlo (maandagavond)

1 apr Excursie geologie
3 apr Les biotopen: beekdal. Tom Houbrechts.
9 apr Excursie (facultatief): natuurreservaten bij Han-sur-Lesse
10 apr Les dieren: amfibieën (A. Vandesande). Insecten (Jo Jolling)
22 apr Excursie: voorjaarsbos Eliso. Marc Meert, Hugo Vanderlinden.
24 apr Les dieren: vogels. Koen Leyssen.
6 mei Excursie: vogels waarnemen in de natuur. Su30. Koen Leyssen.
8 mei Les planten: systematiek, voortplanting, grassen, mossen. Lily Gora
20 mei Excursie: Voerstreek en zinkflora. (autobus) Rik Palmans, Marc meert, Hugo Vanderlinden.
22 mei Excursie determineren van planten.
27 mei Excursie biotopen: beekdal. Marc Meert
5 jun Excursie: methodiek, spreken.. Chris Marneffe, Hugo Vanderlinden
19 jun Les biotopen: bos en heide. Roger Schoebben.
1 jul Excursie Hoge Venen, kaart en kompas, Schwalnvallei. (autobus)

Cursussen NATUUR-IN-ZICHT

De 4 aangekondigde cursussen staan op het punt te beginnen. Inschrijven voor mensen uit uw omgeving kan nog, maar dan zeer snel. Hierna volgt nog de basisinformatie voor elk van de cursussen:

NEERPELT i.s.m. Natureducatief centrum "De Wulp"

Plaats : Natureducatief centrum "De Wulp", Tussenstraat 10 te Neerpelt

Tijdstip : 5 binnenlessen op maandagavond van 19u00-22u15 (20/3, 27/3, 3/4, 10/4, 17/4) en 5 excursies op zaterdagvoormiddag van 9u00-12u00 (25/3, 1/4, 8/4, 15/4, 22/4).

Info : Natureducatief centrum De Wulp 011/80.26.77 of Jean Voortmans 011/66.40.61

SINT-TRUIDEN i.s.m. Provinciaal Domein Nieuwenhoven

Plaats : Bezoekerscentrum Nieuwenhoven, Hasselsteeneuweg z/n te Sint-Truiden

Tijdstip : 5 binnenlessen op donderdagavond van 19u15-22u30 (30/3, 6/4, 13/4, 20/4, 27/4) en 5 excursies op zondagvoormiddag van 9u00-12u00 (2/4, 9/4, 16/4, 30/4, 7/5)

Info : bezoekerscentrum Nieuwenhoven 011/68.79.81

HEUSDEN-ZOLDER i.s.m. het Dierenopvangcentrum Heusden-Zolder

Plaats : het Dierenopvangcentrum, Stabroekweg 32 te Heusden-Zolder

Tijdstip : 5 binnenlessen op dinsdagavond van 19u00-22u15 (28/3, 4/4, 11/4, 18/4, 25/4) en 5 excursies op zaterdagvoormiddag van 9u00-12u00 (1/4, 8/4, 15/4, 22/4, 29/4)

Info : het Dierenopvangcentrum 011/43.70.89

HASSELT i.s.m. het Groencomité Hasselt en Natuurreservaten vzw-afld. Hasselt

Plaats : het Stedelijk Domein Kiewit, Kiewitdreef 5 te Hasselt

Tijdstip : 5 binnenlessen op maandagavond van 19u00-22u15 (20/3, 27/3, 3/4, 10/4, 17/4) en 5 excursies op zaterdagvoormiddag van 9u00-12u00 (25/3, 1/4, 8/4, 15/4, 22/4)

Info : Domein Kiewit 011/21.08.49

**Voor alle informatie over de cursus natuur-in-zicht: Werkgroep Limburgse Natuurgidsen :
André Van de Sande 011/22.25.38**

Gezocht: stiltegeden

Stilte is hoe langer hoe meer een kostbaar iets. Waar kan je immers nog genieten van de stilte in de natuur? Overal hoor je wel ergens het geraas van auto's in de verte. En waan je je op een stil, verlaten plekje, dan scheert er plots een straaljager rakelings over je hoofd.

Het Provinciaal Natuurcentrum (PNC) start daarom dit jaar een promotiecampagne voor stiltegebieden. In 1997 werden reeds drie potentiële stiltegebieden geselecteerd: Stamproyerbroek (Bree), Gerhagen (Tessenderlo) en de omgeving van het landgoed Altenbroek (Voeren).

Een infofolder zal de actie ondersteunen. Hierin wordt aan verenigingen de tip gegeven om eens een "stiltewandeling" te organiseren. Dit zijn wandelingen waarop de deelnemers uiteraard mogen praten, maar waar met speciale technieken de stilte en de geluiden in de natuur intenser beleefd worden. De meest tot de verbeelding sprekende techniek is met een stethoscoop naar de sapstroom van bomen luisteren ...

In april organiseert het PNC in samenwerking met het VN een opleiding tot "stiltegids". Onze vrienden uit Nederlands Limburg organiseren reeds vanaf 1995 stiltewandelingen en hebben dus al heel wat ervaring opgebouwd. De opleiding zal bestaan uit vijf lessen: een beetje theorie en heel veel praktijk.

Wie geïnteresseerd is om deze opleiding te volgen kan contact opnemen met Bertie Vanderlee van het PNC, Het Groene Huis, Domein Bokrijk te 3600 Genk. Tel.: (011) 26 54 65, fax.: (011) 26 54 55 of e-mail: bvanderlee@limburg.be.

Het leven van dieren in de nacht Vernieuwend projectwerk van het PNC voor het onderwijs.

Op het vlak van natuur- en milieueducatie (NME) heeft het Provinciaal Natuurcentrum heel wat pionierswerk verricht. Maar de tijd dat enkele medewerkers sen NME-aanbod voor het onderwijs in elkaar knutselden, zonder té rug te koppelen naar de mensen uit de praktijk is voorbij. In samenwerking met een stuurgroep met daarin inspecteurs, pedagogische begeleiders, ervaren leerkrachten en deskundigen, werd het Integraal Onderwijsproject **"Het leven van dieren in de nacht"** samengesteld. Het is een project dat maximaal tegemoet komt aan de behoeften die er zijn in het onderwijs. Het werd op maat gemaakt voor en door onderwijsmensen en komt tegemoet aan alle behoeften inzake invulling van leergebiedoverschrijdende projectwerking. Voor de definitieve afwerking werd het project uitgetest door de leerkrachten en leerlingen van 9 scholen.

Het Integraal Onderwijsproject biedt de leerkracht de gelegenheid om het bezoek aan Het Groene Huis voor te bereiden en achteraf te verwerken, het werkt met lesideeën, en is in belangrijke mate leerstof vervangend. Het project biedt de leerkracht de gelegenheid om het bezoek aan Het Groene Huis voor te bereiden en achteraf te verwerken. De belevenissen van de leerlingen tijdens dit bezoek laten genoeg indrukken na om het thema in meerdere leerdomeinen te behandelen: lichamelijke opvoeding, muzische vorming, Nederlands, wereldoriëntatie en wis kunde.

Het bezoek aan het Donkergroene Huis en de educatieve tentoonstelling met gebruik van ontdekboekje en walkman duurt ongeveer 1,5 uur. Het kost 1000 BEF voor een klas van max 25 ll. Het integraal onderwijsproject kost 500 BEF plus verzendingskosten.

Bijkomende informatie: Bertie Vanderlee, Het Groene Huis, te Bokrijk. Tel: 011/265465. Fax: 011/265455. e-mail: bvanderlee@limburg.be

Batterijen? Ja, maar heroplaadbaar!

'De IJsvogel' VZW is een natuur- en milieuereniging die reeds meer dan 20 jaren actief is in het Brabantse Opwijk. Einde vorig jaar hadden ze een opmerkelijke actie in hun gemeente in verband met batterijtes. Met hun toelating mochten we hun informatie hierover, die huis aan huis verdeeld werd, overnemen.

Eenkele jaren geleden organiseerde de IJsvogel vzw tijdens "de maand van de energiebesparing" een "spaarlampenactie". Door de bevolking bewust te maken van de voordelen, zowel op financieel gebied als voor het leefmilieu, en de toen nog minder frequent te verkrijgen spaarlampen te koop aan te bieden, spaarde de vereniging op twee jaar tijd een pak kilowatts elektriciteit en behoorlijk wat centen om natuurgebiedjes in de gemeente aan te kopen.

Dit jaar pakt de lokale natuur- en milieuvereniging in de "Maand van de energiebesparing" met een nieuw initiatief uit: **"Batterijen? Ja, maar heroplaadbaar!"**.

Een leven zonder batterijen is nog moeilijk voor te stellen. Die dingen zitten tegenwoordig overal in. In GSM's, horloges, afstandsbedieningen, en ja, ook in het meeste speelgoed.

Niemand staat er bij stil dat de batterijen die we gebruiken in een GSM oplaadbare batterijen zijn. Zie je het immers al gebeuren dat we om de 5 dagen 5 nieuwe batterijen stoppen in een GSM? Het zou enorm onhandig zijn, enorm duur en de invloed op de afvalberg en het milieu zou niet te schatten zijn. In plaats daarvan hangen we de GSM netjes aan de lader en nemen hem een paar uur later opnieuw mee.

Voor het speelgoed waar onze kinderen mee spelen houden we er meestal een andere mening op na. Waarschijnlijk uit de macht der gewoonte, of omdat we er niet stil bij staan, worden voor de meeste speeltuigen wegwerpbatterijen gebruikt. Onzin toch?

Nog niet overtuigd? Lees dan even verder, we gaan in deze tekst proberen een aantal mythes te doorbreken door antwoord te geven op een aantal vooroordelen en vragen.

Hoe lang kunnen batterijen bewaard worden?

Geen enkele batterij is onbeperkt houdbaar. Elke batterij is onderhevig aan een fenomeen dat algemeen bekend is als "zelf-ontlading". Niet-oplaadbare batterijen kennen dit fenomeen veel minder dan oplaadbare batterijen, en dit is daarom zowat hun enige voordeel. Oplaadbare batterijen verliezen 1% van hun opgeladen vermogen per dag, en gaan na een 200-tal dagen spontaan leeggelopen zijn. Vandaar dat oplaadbare batterijen minder geschikt zijn voor trage verbruikers. In de praktijk: niet voor wandhorloges en afstandsbedieningen.

"Oplaadbare batterijen kunnen na een tijdje niet meer opgeladen worden."

Dit is NIET WAAR voor de huidige generatie van oplaadbare batterijen. Enkel de oude Nikkel-Cadmium batterijen hebben last van het zoge

naamde "batterijgeheugen". Dit bestond er in dat een batterij die opgeladen werd en niet helemaal ontladen was, onthield tot waar ze nog geladen was en enkel tot daar nog energie afgaf. Dit was te wijten aan de aanwezigheid van Cadmium in de batterij. De nieuwe oplaadbare batterijen bevatten geen Cadmium maar een metaalhybride. Ze hebben geen last van het batterijgeheugen en zijn onschadelijk voor het milieu.

"Oplaadbare batterijen hebben een lagere spanning en kunnen daarom niet gebruikt worden voor apparaten die veel energie vragen."

NIET WAAR. Een niet-oplaadbare batterij heeft inderdaad een hogere aanvangsspanning (nl. 1,5V vs. 1,2V), maar gaat die geleidelijk aan verliezen. Vrij snel gaat de spanning van een niet-oplaadbare batterij zakken tot het niveau van een oplaadbare batterij. Een niet-oplaadbare batterij gaat uiteindelijk geleidelijk verder zakken tot ongeveer 0,8V, wat zowat haar einde betekent.

Een oplaadbare batterij heeft een aanvangsspanning van 1,2V, en gaat die spanning lang aanhouden, om plots onder de 0,8V te vallen. Een niet-oplaadbare batterij gaat dus iets meer vermogen hebben aan het begin van haar levenscyclus, een oplaadbare aan het einde van haar oplaadcyclus. Door de lagere interne weerstand kan een oplaadbare batterij zelfs een grotere belasting aan dan een niet-oplaadbare.

"Oplaadbare batterijen kunnen overal gebruikt worden waar niet-oplaadbare gebruikt worden."

NIET. Een oplaadbare metaalhybride-batterij heeft in totaal evenveel energie als een normale zink-kool-batterij, wat ongeveer de helft is van een alkaline batterij. Echter, een metaalhybride batterij kan tot 1.000X opgeladen worden. Na 500 maal opladen heeft ze nog steeds 80% van haar maximaal vermogen. Dit is ronduit indrukwekkend. Even een rekenvoorbeeld: stel dat je een batterij om de week zou opladen, dan gaat ze gegarandeerd 20 jaar mee!

Redenen te over dus om een aantal series oplaadbare batterijen in huis te halen, het geld heb je er immers al snel uit:

Stel dat de Sint een speeltje brengt waar 4 kleine batterijen in moeten (4 AA batterijen). Indien je de kleine iets of wat speelduur met het nieuwe speeltje wil geven, en je stopt er 'goeie' Duracell batterijen in, dan betaal je hiervoor ongeveer 370 BEF.

In zijn oplaadbare vorm heb je ongeveer 500 BEF nodig voor de lader, en 700 BEF voor 4 batterijen. Dat betekent dat je je geld terug hebt na 6 keer opladen! (een Duracell gaat wat langer mee, dus bij batterijen van mindere kwaliteit is dit nog sneller) De volgende 994 keer zijn gratis! Vanaf de tweede set batterijen wordt het nog mooier: je hoeft immers geen lader meer te kopen, want die heb je al. Dat betekent dat een tweede setje oplaadbare batterijen zichzelf al terugbetaalt na 4 keer laden.

Om het enorme technische voordeel van oplaadbare batterijen nog wat duidelijker te maken, geef ik hierna een aantal voorbeelden die een bepaalde producent uitgerkend heeft

- * Een scheerapparaat gaat 205.000 minuten langer mee, en verbruikt 1.186 batterijtjes minder.
- * Een digitale camera maakt 191.000 foto's meer met fliets en verbruikt 4.656 batterijtjes minder.
- * Een CD speler gaat 17.000 minuten langer mee en verbruikt 1.932 batterijen minder.
- * Een speelgoed racewagen gaat 975.000 meter verder en verbruikt 2.968 batterijen minder

Nog een Gouden Raad van Tante Kaat:

Het meest efficiënt werk je met twee sets batterijen voor je toestellen. Zo heb je steeds een opgeladen stel klaar, als de andere het laten afweten, en hoeft het speeltje of apparaat nooit meer te wachten op nieuwe batterijen...

De IJsvogel VZW, Esp 36, 1745 OPWIJK
Tel/Fax: 052/37.10.86
E-mail: IJsvogel@village.tunet.be

VORMINGSCURSSUSSEN ingericht door de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen i.s.m. LIKONA

Onderwerp	Datum 2000	Uur	Activiteit	Gids/ Begeleider	i.s.m. LIKONA	Plaats	Plaats van Afspraak
1 Wintervogels	6-2	07h30-20h30	Studie Wintervogels	Jan Gabriëls	Vogelwerkgroep	Zeeland	07h30: Carpooling Lummen Busuitstap Inschrijven voor 23 januari
2 Mossen	19-3	09h00-12h00	Determinatie Excursie Planten	Jan Verstraeten		Bosbeek As	09h00: Kerk Niel bij As
3 Maasvallei	2-4	09h00-12h00	Determinatie Excursie	A. Janssen		Hochterbampd	09h00: Kerk Neerharen
4 Kevers	24-2	19h30-22h30	Studie	L. Crevecœur	Insectenwerkgroep	Groene Huis	19h30: Groene Huis Bokrijk
5 Nachtvinders	24-6	22h00-01h00	Determinatie Excursie	Guy Ariën	Insectenwerkgroep	Kanne	22h00: Kerk van Kanne
6 Vlinders	13-8	08h30-19h00	Inventarisatie Excursie	Frits Vandersteen Hugo Vanderlinden	Insectenwerkgroep Insectenwerkgroep	Kalterherberg Swalmvallei	08h00: Afrit Genoelselderen 08h00: Parking Meiklokje
7 Plantendeterminatie	2-6	19h30-22h30	Studie Grasachtigen	Bert Berten	Plantenwerkgroep	Groene Huis	19h30: Groene Huis Bokrijk
Plantendeterminatie	30-6	19h30-22h30	Schermbloemigen Composieten	Bert Berten Lily Gora	Plantenwerkgroep	Groene Huis	19h30: Groene Huis Bokrijk
8 Amfibieën	16-4	09h00-12h00	Determinatie Excursie	Ignace Schops	Amfibieënwerkgroep	Zwarte Beek	09h00: Koersel Kapel
9 Bossen	27-5	09h00-12h00	Bomen in het Park	C. Vanderlinden	Bomenwerkgroep	Villain XIII	09h00: Parking Villain XIII
Bossen	10-9	09h00-12h00	Bomen in de herfst	C. Vanderlinden	Bomenwerkgroep	Nieuwenhoven	09h00: Parking Nieuwenhoven
10 Geologie	9-4	08h30-12h00 13h00-16h00	Studie Geologie Limburg	Paul Denis Frans Keijers	Werkgroep Geologie	Limburg	08h30: Afrit 32 Genoelselderen Parking Meiklokje - Busuitstap
11 Voorjaarsbloei	30-4	09h00-12h00	Determinatie Excursie	Roger Schoebben	Plantenwerkgroep	Elslo (Ned)	09h00: Kasteel Elslo

* De Busuitstappen zijn vooraf in te schrijven bij Marneffe Chris : 011/31.49.79 - Liefst na 17h00

VORMINGSCURSSUSSEN ingericht door de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen i.s.m. LIKONA

Onderwerp	Datum 2000	Uur	Activiteit	Gids/ Begeleider	i.s.m. LIKONA	Plaats	Plaats van Afspraak
12 Vogels	14-5	05h00-08h00	Studie Vroege Vogels	Rik Libot	Vogelwerkgroep	De Maten Genk	05h00: Parking de Maten Genk
13 Wegbermen	18-6	09h00-12h00	Inventarisatie Excursie	Lily Gora Bert Berten	Plantenwerkgroep	Vechmaal	09h00: Kerk Vechmaals Heers
14 Droge en natte Heide	20-8	09h00-12h00 13h30-16h30	inventarisatie Excursie inventarisatie Excursie	Bert Berten Luc Vanoppen	Plantenwerkgroep Plantenwerkgroep	Ziepbeek Kikbeek	09h00: Parking Reservaat 13h30: Kerk Opgrimbe
15 Waterplanten Oeverplanten	25-6	09h00-12h00	inventarisatie Excursie	Lily Gora Bert Berten	Plantenwerkgroep	Wijvenstraat	09h00: Parking Tegenover Heidestrand Zonhoven
16 Kalkgrasland Orchideën	28-5	09h00-12h00	Studie Orchideën	Hugo Vanderlinden	Plantenwerkgroep	St.-Pietersberg	09h00: Kerk Kanne 13h30: Kerk Kanne
17 Grasland	4-6	09h00-12h00	Determinatie Excursie	Leo Thomassen	Plantenwerkgroep	Schulensbroek	09h00: Kerk Schulen
18 Planten	2-7	18h30-21h30	Determinatie Excursie	Bert Berten	Plantenwerkgroep	Terril H.-Zolder	18h30: Heilig Hartcollege Heusden zolder
19 Vijvers	27-8	09h00-12h00	Vijverleven	B. Vanderlee	Plantenwerkgroep	Bokrijk	09h00: Groene Huis Bokrijk
20 Paddestoelen	24-8	19h30-22h30	Determinatie	L. Lenaerts	Mycolim	Groene Huis	19h30: Groene Huis Bokrijk
Paddestoelen	14-9	19h30-22h30	Determinatie	L. Lenaerts	Mycolim	Groene Huis	19h30: Groene Huis Bokrijk
Paddestoelen	12-10	19h30-22h30	Determinatie	L. Lenaerts	Mycolim	Groene Huis	19h30: Groene Huis Bokrijk
Paddestoelen	16-11	19h30-22h30	Determinatie	L. Lenaerts	Mycolim	Groene Huis	19h30: Groene Huis Bokrijk
21 Paddesteolen	24-9	09h00-12h00	Inventarisatie Excursie	H. Vanderlinden	Mycolim	Het Wik	09h00: Parking Kasteel Bokrijk
Paddestoelen	1-10	09h00-12h00	Inventarisatie Excursie	J. Vangrinsven	Mycolim	A-beek	09h00: Kerk Ellikom
Paddestoelen	8-10	09h00-12h00	Inventarisatie Excursie	H. Vanderlinden	Mycolim	Hengelhoef	09h00: Parking Kasteel Hengelhoef
Paddestoelen	15-10	09h00-12h00	Inventarisatie Excursie	L. Lenaerts	Mycolim	De Voeren	09h00: Kerk 's-Gravenvoeren
22 Autochtone bomen en struiken	2-9	09h00-12h00 13h00-16h00	Determinatie	Lily Gora +Educatief	Plantenwerkgroep	De Wissen	9h00 De Wissen Stokkem
Prijs: 1500 BEF	9-9	idem	Determinatie	Bosbouwcentrum	Plantenwerkgroep	Groene Huis	9h00 Groene Huis Bokrijk
	16-9	idem	Determinatie	Groenendaal	Plantenwerkgroep	Nieuwenhoven	9h00 Bezoekerscentrum
	23-9		Busexcursie		Plantenwerkgroep	Riemst - Voeren	

* De Busuitstappen zijn vooraf in te schrijven bij Marneffe Chris